

Nr 1.

Ankom till Riksdagens kansli den 16 mars 1911 kl. 5 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen med begäran om utfärdande af föreskrifter, huru utskrift af expedition medelst skrifmaskin må ske.

Till utskottets behandling har hänvisats en inom Första kammaren af herr *John Karlsson* väckt motion, nr 30, om skrifvelse till Konungen med anhållan om utfärdande af föreskrifter, huru utskrift af expedition medelst skrifmaskin må ske.

Motionen.

Motionären har till stöd för sin hemställan anfört följande:

Motiveringen.

Gällande förordning angående expeditionslösen innehåller i dess 7 § följande föreskrift:

»Expedition bör tydligt och felfritt skrivas. Minst tjuguåtta rader i medeltal böra finnas på hvarje fullskrifven sida; och skall stilen vara så afpassad, att, vid sammanräkning af bokstäfvernas hela antal, på hvarje fullskrifven rad i medeltal belöpa minst tjugufyra bokstäfver i rubrik och trettiosex bokstäfver i det öfriga af expeditionen. Är för redighet och ordning nödigt, att kolumner för siffror begagnas, eller beräknas lösen icke efter arktal, må i dessa afseenden förfaras efter omständigheterna.»

Föreskriften om minsta radantalet å fullskrifven sida och om minsta bokstafsantalet å rad har väl tillkommit icke allenast för att göra en expedition tydlig och lättläst utan ock för hindrande däraf att expeditionshafvande, som äro berättigade till lösen, skola genom största möjliga mellanrum mellan rader å en sida och minsta

antal bokstäfver å en rad få en expedition att upptaga ett eller flere skrifark mera än därför verkligen behöfvas.

Något förbud mot större antal rader å fullskrifven sida eller större antal bokstäfver å sida innehåller ju icke detta stadgande, men äfven i de fall, att icke någon lösen utan endast stämpelafgift utgår för expedition, ja, äfven då expedition fullkomligt afgiftsfritt skall utlämnas, tillämpas dock i regel för sådana expeditioner samma bestämmelser, som gälla för expedition, därför lösen utgår. En ökning af radernas och bokstäfvernas å en rad antal skulle ju ock i vissa fall kunna för statsverket medföra minskning i dess stämpelinkomst.

Mot dessa nu gällande föreskrifter för expeditioners utskrifvande torde icke heller något vara att anmärka, såvidt utskriften sker för hand.

Med den utveckling och spridning, skrifmaskiner numera erhållit, har följt att expeditioner ofta utskrifvas medelst skrifmaskin. Detta torde ock vara till synnerlig fördel, ty en med dylik maskin utskrifven expedition är ju i de flesta fall tydligare och mera lättläst än en för hand utskrifven sådan.

För utskrifter medelst skrifmaskin passar dock icke alls att ordantalet å rad sättes så lågt som till 24 i rubrik och 36 i det öfriga af expeditionen. En å skrifmaskin utskrifven expedition med nyssnämnda ringa antal bokstäfver per rad ger icke åt expeditionen det värdiga och prydliga utseende, man å en expedition bör kunna fordra.

För att undvika detta och ändock kunna behålla samma antal ark för en maskinskrifven expedition som vore densamma handskrifven, brukas ju också vid användande af skrifmaskin för utskrift af expeditioner af en del expeditionshafvande att med ökning af radantalet å de skrifna sidorna lämna hvarannan sida blank och af en annan del att i stället minska antalet rader å sidorna. Af dessa två sätt torde det första vara att föredraga såsom mer lämpande sig för de nu i bruket varande skrifmaskiner.

Något medgifvande, att på sådant sätt utskrifva en expedition eller, strängt taget, att därför ens använda skrifmaskin, förefinnes dock icke i nu gällande förordning om expeditionslösen. Det skulle emellertid otvifvelaktigt, för vinnande af enhet och likformighet vid expeditioners utskrifvande medelst skrifmaskin, vara till gagn att härför erhålla särskilda föreskrifter, som på samma gång

de öka användningen af dylika maskiner likväl icke föranleda till minskning af vare sig statsverkets eller enskilde expeditionshafvandes inkomster af stämpel och lösen.

Utskottet anser, att expeditioners utskrifvande medelst skrifmaskin är synnerligen lämpligt icke blott ur den af motionären angifna synpunkten, att maskinskrifven expedition i de flesta fall blir tydligare och mera lättläst än en handskrifven, utan äfven därför, att skrifning med maskin kan utföras fortare och billigare än skrifning för hand. Användning af skrifmaskin befordrar således snabbhet vid handlingars expedierande och åstadkommer besparing såväl genom det minskade arbete, hvilket behöfver användas för utskriftens verkställande, som genom mindre pappersåtgång. Skrifmaskinen tillgodoser alltså ett praktiskt behof, och bruket däraf synes därför böra befrämjas, så att skrifmaskinen vinner allt vidsträcktare spridning.

*Utskottets
yttrande.*

För att förebygga den olägenhet, som till en början vidlåde maskinskriften och bestod däri, att skriften lätt utplånades, föreskrefs i 20 § af kungl. förordningen den 12 juli 1907 angående de slag af papper, bläck, skrifmaskin- och stämpelfärger, som må till vissa offentliga handlingar användas, att för åstadkommande af skrift medelst skrifmaskin må icke, där ej fråga är om handling af endast helt tillfällig betydelse, till bruk i statens tjänst användas annan färg än sådan, som af kontrollstyrelsen genom utfärdad kungörelse förklarats lämna skrift af minst lika stor varaktighet som skrift med normalbläck. Angående dylik färg har kontrollstyrelsen meddelat föreskrifter i kungörelser den 10 december 1908, den 7 september och den 28 oktober 1909 samt den 30 mars 1910. Såvidt utskottet har sig bekant, torde dock ej ännu medelst vanlig skrifmaskin kunna å det för offentliga handlingar föreskrifna normalpapper samtidigt erhållas flera exemplar af samma expedition med fullt varaktig skrift. Sådant skulle emellertid vara mycket önskvärdt för de fall, då lika lydande expeditioner skola utskrifvas till olika parter eller kopia eljest af någon anledning behöfdes. Sålunda skulle t. ex. på detta sätt kunna erhållas tydliga och lättlästa inneliggande koncept till expeditionerna och den ibland oundvikliga tidsödande renskrifningen af koncept därigenom kunna undvikas. För närvarande torde måhända härför böra medgifvas användande af ett tunnare, men dock

hållbart pappersslag. Föreskrifter i detta hänseende skulle göra skrifmaskinerna ännu mera nyttiga för statsmyndigheterna.

Staten har emellertid såväl genom nyssnämnda redan utfärdade bestämmelser som genom tillstånd för en mängd statsmyndigheter att inköpa skrifmaskiner medgifvit, att offentliga expeditioner må utskrifvas medelst skrifmaskin, men till följd af ofvannämnda stadgande i 7 § af kungl. förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen, som tillkommit, innan skrifmaskinen här i landet kommit i bruk, och som bestämmer det antal rader på hvarje sida och bokstäfver på hvarje rad, hvilket bör finnas i en offentlig expedition, har skrifmaskinen hos åtskilliga statsmyndigheter ännu ej alls eller endast till en del vunnit användning. Särskildt då en expedition skall beläggas med stämpel eller då både stämpelafgift och lösen utgå för densamma, användes fortfarande i allmänhet handskriften, på det att nämnda afgifter skola kunna debiteras å expeditionen i full öfverensstämmelse med förutnämnda stadgande, utan att samma afgifter i väsentlig grad minskas och därigenom åstadkommes ekonomisk förlust för kronan eller expeditionshafvanden.

Det sätt, som vanligast användes, då expeditioner, som skola beläggas med stämpel eller lösen, utskrifvas med maskin, torde vara, att antalet rader minskas under det föreskrifna antalet, men att antalet bokstäfver å hvarje rad i stället ökas, så att sammanlagda antalet bokstäfver å en maskinskrifven sida blir detsamma, som måste finnas å en handskrifven sida. Genom att å den maskinskrifna expeditionen lämna något större mellanrum mellan raderna, än som brukas å handskrifven expedition, kan åt en på sådant sätt med maskin utskrifven expedition gifvas ett utseende, som ej stöter ögat. Den är emellertid ej affattad i öfverensstämmelse med gällande föreskrift, att minst tjuguåtta rader böra i medeltal finnas på hvarje fullskrifven sida.

Det äfven brukliga sättet att vid maskinskrifning lämna hvar annan sida blank och öka radantalet å de skrifna sidorna, torde ej lämpa sig för offentliga expeditioner. När dylika expeditioner skola beläggas med stämpel eller lösen, som enligt gällande bestämmelser skola beräknas efter ark, synes det ej heller vara i enlighet med dessa bestämmelser att såsom ett ark räkna två på sistnämnda sätt skrifna sidor.

Vid bägge de nu nämnda sätten att utskrifva expedition me-

delst maskin åtgår mera papper till expeditionen, än som är nödigt, och staten torde särskildt med afseende å de ämbetsverk, där staten bekostar papperet, böra se till, att besparing i detta afseende kan göras.

Lämpligast synes det utskottet vara, att förordningen angående expeditionslösen ändras, så att däri intagas särskilda föreskrifter om expeditioner, som utföras medelst skrifmaskin. En sådan ändring torde möjligen ock medföra ändring i förordningen angående stämpelafgiften.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Första kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville utfärda föreskrifter, huru utskrift af expedition medelst skrifmaskin må ske, äfvensom, därest sådana föreskrifter skulle anses böra föranleda ändring i förordningen angående stämpelafgiften, för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring.

Stockholm den 14 mars 1911.

På utskottets vägnar:

H. BIÖRKLUND.
